

אימת ה"אילו"

תאיים על מעמדו החדש והשברירי, והוא טורח ללמד את חוקי האזור. לבסוף, כשהדברים אינם עולים יפה, הוא גם נותן לחסיד את אחת מחליפות העסקים שלו, כדי שלא ימשוך מבטים רבים כל כך בעברו ברחוב. בסופה של העלילה, החסיד משאיר חליפה שחורה משלו על מעקה מרפסת ביתו של אלי, וזה, החש אליה משיכה בלתי מוסברת, לובש אותה, ונשלח בעקבות זאת לבית משוגעים.

בכל יצירתו הענפה של רות, "אלי, הקנאי" הוא אולי הסיפור המתאים ביותר לשמש כטקסט מפתח להבנת הרומן החדש שלו, הקנוניה נגד אמריקה. מובן שיש הבדלים מהותיים בין שתי היצירות: הספר החדש הוא טרגדיה (או לפחות טרגדיה למחצה), ואילו הסיפור הקצר הוא פארסה. האחד מתהדר בראייה היסטורית רחבה ואילו לשני זווית מצומצמת יותר. יחד עם זאת, שני הטקסטים הבדיוניים בוחנים את חרדתו העמוקה ביותר של היהודי האמריקני – הפחד שכל מה שהשיג אך בקושי, כל קידום וכל נוחות חומרית וחברתית – בעצם, כל ביטוי לקבלתו ביד האומה הנוצרית האמריקנית – עלולים להימחק באבחת פתע מזעזעת. כפי שכותב רות במשפט הראשון שלו בהקנוניה נגד אמריקה: "הפחד שורה על הזיכרונות האלה, פחד מתמיד". קיבעון הפחד הזה, שלכאורה אין לו כל הצדקה לאור המציאות האמריקנית הנוכחית, מעיד יותר מכל על התופעה המגולמת ברומן של

הקנוניה נגד אמריקה

מאת פיליפ רות

כנרת, זמורה-ביתן,

דבר מוציאים לאור, 2007

415 עמודים

ביקורת: סמואל פרידמן

מוקדם מאוד בקריירה הספרותית שלו, בשנת 1959, כתב פיליפ רות סיפור קצר שנקרא "אלי, הקנאי" (הסיפור התפרסם בעברית בקובץ היה שלום. קולומבוס, שוקן, תש"ל). בתחילת העלילה לא ניכר בגיבור הסיפור, אלי, אפילו שמץ של קנאות, אלא רק רצונו להשתלב בחברה הסובבת. מצויד בתואר במשפטים, הוא רוכב על גל השפע של התקופה שלאחר מלחמת העולם השנייה ועובר מאזור ניוארק, שבו חיות משפחות ממעמד הפועלים, לפרבר הירוק שבמעלה גבעות וטצ'ונג. מדובר, כך עולה מבין השיטין, בפרבר מסוג הפרברים שמנעו כניסה של יהודים עד לחשיפת אירועי השואה ולהתפוררות הביטויים הממוסדים של האנטישמיות האמריקנית. על אף השינוי לטובה במצבם החוקי של היהודים, אלי חש שמעמדו שם רעוע. לכן, כשמגיעים שני ניצולי שואה, אחד מהם חסיד, ומקיימים ישיבה בבית מט לנפול בשכונת מגוריו, חושש אלי ששונותם המופגנת

רות ובהצלחה המסחרית העצומה שהספר זכה לה עם צאתו לאור בארצות-הברית ב־2004 (הספר ניצב בראש רשימת רבי־המכר של הניו יורק טיימס במשך שישה־עשר שבועות). מאז מה מעיק על פורטנו, שנכתב לפני שלושים שנה, לא זכה אף רומן אחר של רות לקבלת פנים כה אוהדת; הטרילוגיה המצוינת שקדמה לקנוניה נגד אמריקה, ובמובנים רבים אף הטרימה אותו – פסטורליה אמריקנית, התחתיתי עם קומוניסט והכתם האנושי – אמנם זיכתה את רות בביקורות אוהדות ובפרסים יוקרתיים, אולם תפוצתה הייתה צנועה למדי.

אי־אפשר להסביר אפוא את נחשול ההתלהבות הנוכחי רק במצינונות ספרותית. מבקרים אחדים מייחסים את השפעת הספר לחששם של האמריקנים, ובעיקר היהודים, מפני עליית הג'יהאד האיסלאמי ברחבי העולם. אחרים טוענים שהצלחתו טמונה ביכולתו לשקף בבהירות את פניה של אמריקה בעידן בוש – לפחות בוש כפי שהוא מצטייר בעיניהם: רודן ערמומי ובור חסר סובלנות. שני הטיעונים נכונים במידת מה, אף ששניהם מחמיצים את הנקודה העיקרית. הקנוניה נגד אמריקה, במכוון או במקרה, נוגע בנימה דקה ביותר בנפש היהודית האמריקנית – בתחושת חוסר הביטחון. והעובדה שקיים קשר קלוש בלבד בין מידת חוסר הביטחון של ארצות־הברית בשנת 2007 ובין ממדי האיום הממשי התלוי מעל ראשה אינה מפחיתה כהוא זה מחשיבותה של תחושה זו.

כדי לעמוד על טיבה של התופעה הזאת, יש לבחון לעומק את ההיסטוריה היהודית באמריקה. זמן רב לפני השואה החלה יהדות ארצות־הברית ליצור מבנים ארגוניים על בסיס מה שכוונה "מודל המשבר". אחת הדוגמאות הבולטות

בהקשר הזה הוא ארגון 'הג'וינט', שנוסד מלכתחילה כדי לסייע בהעברת אמצעי סעד ליהודים אשר סבלו מרדיפות בשטחי האימפריה העותמאנית. מטרה נעלה זו אפשרה לפלגים השונים של הקהילה היהודית – חילונים ודתיים, ליברלים ושמרנים, אשכנזים וספרדים – להתאחד ולפעול יחד. דרך הפעולה שאימץ הג'וינט התבססה על ההנחה שדווקא היהודים האמריקנים, הודות לרווחתם ולשגשוגם והודות לסביבתם הסובלנית, יכולים לסייע בצורה הטובה ביותר לאחיהם שמעבר לים. ואולם, הקמת "ארגוני הגנה" שונים בתוככי ארצות־הברית – 'הלגה' נגד השמצה', 'הוועד היהודי־אמריקני', 'הקונגרס היהודי האמריקני', ומאוחר יותר גם מכון שמעון ויזנטל – ביטאה שינוי מגמה, משום שבאמצעותם החלו היהודים לחפש את האיומים על קיומם דווקא על אדמת אמריקה.

ואמנם, בשנים שקדמו למלחמת העולם השנייה ניצבו יהודי ארצות־הברית בפני תופעות אנטישמיות של ממש: מכסות הגבילו את כניסתם לאוניברסיטאות היקרותיות, חוקים לא־כתובים מנעו מהם להתגורר בפרברים מסוימים, להתקבל כחברים במועדונים חברתיים וליהנות מרשימה ארוכה של זכויות והטבות. בתקופת פעילותה של התנועה לזכויות האזרח בשנות החמישים והשישים היו השחורים והיהודים כאחד מושא לשנאתם של הגזענים הלבנים, שרדפו אותם באלימות. ואולם מה עולה בגורלו של מודל המשבר כשהמתיחות הפנימית פוחתת? מה קורה לארגוני ההגנה היהודיים בשעה שהיהודים כבר אינם זקוקים לאותה מידה של הגנה, אם בכלל, באמריקה? התוצאה היא פְּטִישִׁיזְצִיָה של האנטישמיות: התמסרות מופרזת וזחוחה

למיידיות המדומה של האיום. מנטליות כזו מאששת סוג של זהות יהודית המבוססת רק על שנאתם של אחרים; היא גורמת ליהודים ליברלים, מן הצד האחד, לפרש באופן מוגזם את עמדות הימין הנוצרי ולראות בו איום על חירויותיהם, ומביאה יהודים מתונים ושמרנים, מן הצד האחר, לתפוס כל ביטוי פרו־פלסטיני בקמפוסים כראשיתו של פוגרום.

אין ספק שלא־יהודים רבים קוראים את ספריו של רות; אמריקה משופעת באוהבי יהודים המחכים להזדמנות להוכיח את הזדהותם ולהשתתף באבל הרטרופקטיבי על השואה. ואולם, בהתחשב בעובדה שיהודים רוכשים כעשרים אחוזים מן הספרים בכריכה קשה הנמכרים בארצות־הברית, אף ששיעורם באוכלוסייה הכללית עומד על שני אחוזים בלבד, סביר להניח שמתוך כשלוש מאות אלף העותקים של הקנוניה נגד אמריקה אשר נמכרו בחנויות, הרוב המכריע נרכש בידי יהודים, נתון המלמד שמדובר לא רק בלהיט מסחרי אלא גם בתופעה קהילתית.

הספר פותח בשאלה היפותטית מרתקת: מה היה קורה לו הביס צ'רלס לינדברג, הטייס עטור התהילה ואוהד הנאצים, את פרנקלין רוזוולט בבחירות לנשיאות של 1940? ומה היה קורה לו היה חותם לאחר מכן על הסכמי אי־לוחמה עם גרמניה ויפן ומזמין את יואכים פון ריבנטרופ לבית הלבן? ומה היה מתרחש לו קידם תכנית לנישול האזרחים היהודים מעמדות הכוח שלהם?

רות מתאר ביד אמן את המחיר האנושי של התרחשויות כזאת ומשלב את תוצאותיה בסיפור המשפחתי האמיתי שלו ושל אחיו הגדול סנדי, אמוּ פֶּס ואביו הרמן. לינדברג, על פי עלילת הספר, הוגה תכניות לבודד,

ליישב מחדש, ולמעשה לבטל את יהדותם של היהודים. במסגרת יזמה המכונה 'אדם לאדם', והנשענת על פרשנות צינית של אידיאל כור ההיתוך האמריקני, הוא שולח יהודים, וביניהם גם את אחיו של המחבר, להתגורר עם משפחות נוצריות בלב אמריקה. ובהתאם לתכנית נוספת, 'משקי בית 42', הוא מפעיל לחץ על חברות מסחריות להעביר את עובדיהן היהודים אל מחוץ למובלעות העירוניות (קנים של בוגדנות פוטנציאלית, בעיניו) כדוגמת ויקאהיק שבניו־ארק, מקום מגוריה של משפחת רות. אביו של רות מתנגד למעבר הכפוי – ומאבד את משרתו.

הדעות בקרב בני משפחת רות לגבי לינדברג חלוקות. אלווין, בן דודו של פיליפ הצעיר, יוצא לקנדה כדי להתגייס, ובסופו של דבר מאבד את רגלו בשדה הקרב באירופה. דודתו אוולין נופלת בינתיים ברשתו של רב יומרני ונפוח, בעל שם נמלץ למדיי – ליונל בנגלסדורף – שכאחד הסניגורים היהודים הבולטים של לינדברג מטפס גבוה במעלה ההירארכיה במשרד הקליטה האמריקני. ואילו סנדי רות שב מחוות הטבק שאליה נשלח חדור התלהבות מחוויית העבודה החקלאית. הוא מתייחס בביטול לבזו שרוחש אביו ללינדברג, ועד מהרה מגיעים השניים לידי חילופי מהלומות.

בסופו של דבר, האיום מתעצם והולך. מהומות אנטי־יהודיות פורצות ברחבי ארצות־הברית וגובות 122 הרוגים, בהם אחת משכנות המשפחה. יהודי ויקאהיק פונים בייאושם לגנגסטרים של הקהילה כדי שיגנו עליהם. בשתיים־עשרה מדינות מוכרז משטר צבאי, ועל רוזוולט מוטל מעצר בית. ולטר וינצ'ל, שהוביל את המאבק הציבורי בלינדברג, נרצח. ארצות־הברית מכריזה מלחמה על קנדה. "באין מה לעשות", אומרת בס רות לבעלה

במהלך המהומות, "לינדברג מלמד אותנו איך זה להיות יהודים... אנחנו רק חושבים שאנחנו אמריקנים". ואכן, יהודים רבים מגיבים לאירועים המאיימים בהונאה עצמית ומאמצים את האמונה המוטעית שהיטמעות פירושה ביטחון. בתארו את ניוארק מעט לפני היבחרו של לינדברג, נזכר רות בזר המזוקן שהיה מידפק על דלת ביתם מפעם לפעם ואוסף תרומות עבור מולדת יהודית בפלשתינה:

הוריי היו נותנים לי או לסנדי כמה מטבעות להטיל לתוך קופסת התרומות שלו, נדיבות, כך סברתי, שנבעה משוב לב כדי שלא לפגוע ברגשותיו של זקן עני, אשר שנה אחר שנה לא הצליח ככל הנראה לקלוט שכבר לנו מולדת זה שלושה דורות. בוקר בוקר נשבעתי אמונים לדגל מולדתי בבית הספר. עם בני-ייתי שרתי באסיפת התלמידים על נפלאותיה. חגגתי בשמחה את חגיה הלאומיים בלי להקדיש מחשבה שנייה לשייכותי לזיקוקי הדי-נור של הארבעה ביולי, או לתרגול ההדור של יום ההודיה או ליום הזיכרון. מולדתנו הייתה אמריקה.

אפילו לאחר היבחרו של לינדברג, מלהג בנגלסדורף בסגנון דומה: "היהודים באמריקה אינם דומים לשום קהילה יהודית בהיסטוריה העולמית. הם זכו בהזדמנות הגדולה ביותר שניתנה לעמנו בתקופה המודרנית. יהודי אמריקה יכולים לקחת חלק מלא בחיים הלאומיים של ארצם. אין הם זקוקים יותר להיבדל, לפרוש מן הציבור".

המילים שהמחבר שם בפיו של בנגלסדורף נוטפות אירוניה. אם אנטישמיות היא רק סוציאליזם של שוטים, כפי שכונתה לעתים, כי אז, עבור היהודים ברומן הזה, האמריקניות היא

קפיטליזם של אידיוטים. בסופו של דבר, אפילו יהודי משתף-פעולה כמו בנגלסדורף לומד את הלך הזה, כאשר האף-בי-איי עוצר אותו על היותו "נמנה עם מנהיגי הקנוניה היהודית נגד אמריקה".

רות יוצא מגדרו על מנת להוכיח שסיפורו נשען על יסוד עובדתי מוצק. בסוף הספר הוא מצרף נספח בן 30 עמודים, הכולל תאריכים ופרטים ביוגרפיים שונים הקשורים בדמויות ובאירועים המוזכרים ברומן. הרשימה כוללת מסיתים אנטישמים שפעלו בשנות השלושים בארצות-הברית כדוגמת צ'רלס קוכלין וג'רלד ליימן קנת סמית, איל המכונות ושונא היהודים הידוע הנרי פורד, והסנאטור הבדלני של מונטנה, ברטון וילר. כמו כן הוא דן בהרחבה בלינדברג עצמו, ומצטט במלואו נאום שנשא האיש בספטמבר 1941 תחת הכותרת: "מיהם מחרחרי המלחמה?", שבו הפנה אצבע מאשימה כלפי שלושה: רחזולט עצמו, הבריטים והיהודים. בהזכירו את בני הקבוצה האחרונה השתמש לינדברג בסיסמאות אנטישמיות קלאסיות וכינה אותם "קפיטליסטים" או לחלופין "קומוניסטים" שהשפעתם רבה "בתעשיית הקולנוע שלנו, בעיתונות שלנו, בגלי האתר שלנו ובמשלה שלנו".

למרות השקפותיו הפוליטיות הנתעבות היה לינדברג אישיות ציבורית פופולרית – אך מכאן ועד לאפשרות שהיה נבחר לנשיא הדרך ארוכה. סופר רשאי כמובן ליטול לעצמו חירויות כאלה, אך על הקורא לזכור שהן אינן אלא בדיה. במערכת הבחירות הממשית של 1940 לא הצליח נציג האגף הבדלני של המפלגה הרפובליקנית לזכות אפילו במועמדות לנשיאות. היה זה דווקא

הרושם הבלתי נמחה ש"כל זה יכול היה לקרות כאן".

כיצד זה ניתן להסביר את כוח המשיכה העצום שיש לעלילה מאיימת כל כך בעיני היהודים האמריקנים כיום? מדוע הם מזדהים עם תחושת חוסר הביטחון העולה מן הספר? ככלות הכול, ראוי לזכור ששיעור נישואי התערובת באמריקה עולה על ארבעים אחוזים, שלימודי היהדות בקולג'ים שלה מרתקים אליהם מספרים גדלים והולכים של לא־יהודים (המהווים לעתים אף את רוב הכיתה), ושבמדינה לבנה בעלת אוכלוסייה גרמנית גדולה כוויסקונסין נבחרו שני סנאטורים יהודים. האם ייתכן שמדינה זו אמנם צופנת בחובה שנאה גדולה כל כך כלפי היהודים?

התשובה לתהיות אלו פשוטה למדי. היהודים בארצות־הברית חשים כה בטוחים, עד שהם שואבים הנאה מעוותת מן הפנטזיה המציגה אותם כפגיעים. הייתי אומר שההתלהבות מהקנוניה נגד אמריקה קשורה באותו הלך רוח שממנו נובע גם הדיבוק הנוכחי של יהודי ארצות־הברית לנושא השואה. אף שחשוב לזכור ולהזכיר את השואה, אין להתעלם מן העובדה שיש לה משקל לא־פרופורציונלי בזהותם של יהודי ארצות־הברית, בייחוד בקרב הקהילות הפחות דתיות. ריבוי האנדרטאות והמוזיאונים לזכר חורבן יהדות אירופה, כיתות הלימוד, והתבטאויותיהם של סופרים נחשבים כמו ג'נט הנטוף ורון רוזנבאום, המתריעים מפני התרחשותה של שואה שנייה – כל אלה מעידים על הפיתוי הטמון בעמדת הקרבן. נדמה שבאמריקה הרב־תרבותית, אדם שואב את מעמדו המוסרי מסבלו. התוצאה, כפי שניסח אותה המסאי האפרו־אמריקני שלבי

ונדל וילקי, המועמד מטעם הלא־בדלנים, שנשא את דגל המפלגה, ונחל בסופו של דבר כישלון מוחלט מול רוזוולט. כל זה התרחש יותר משנה לפני מתקפת פרל הרבור, בתקופה שבה הבדלנים בקונגרס גינו בחריפות את הנשיא על מדיניות הסיוע שלו לבריטניה ועל חידוש הגיוס. אם אמנם היה בציבור האמריקני רוב של מתנגדים למלחמה, היה לו די והותר זמן להפיל את רוזוולט בבחירות לנשיאות ארצות־הברית, דבר שכידוע לא קרה במציאות.

במקום להמשיך את סיפורו אל תוך המלחמה, מה שהיה מחייב שכתוב מקיף של ההיסטוריה העולמית, בוחר רות להביא את נשיאותו של לינדברג אל קצה מוקדם מן הצפוי. ואולם, הוא משתמש ב"דאוס אקס מכינה", בהתרחשות פתאומית, כדי לפתור את התסבוכת ההיסטורית שיצר. באוקטובר 1942, בעת שלינדברג עושה את דרכו מקנטקי לוושינגטון במטוסו המפורסם, הוא נעלם מעל מסכי המכ"ם. האם המטוס התרסק? האם הופל? האם ערק הנשיא לגרמניה? איש אינו יודע והתעלומה אינה נפתרת לעולם. סגן הנשיא וילר תופס את מושכות השלטון ומצווה לאסור מנהיגים יהודים ודמוקרטים ואף לעצור את הגברת הראשונה, אן מורו לינדברג. זו מצליחה לברוח בעזרת סוכני השירות החשאי וקוראת מעל גלי האתר לשחרור האסירים הפוליטיים, להדחת וילר ולבחירות חדשות. רוזוולט מנצח בבחירות, היפנים מפציצים את פרל הרבור, ארצות־הברית מצטרפת לבעלות הברית במלחמה ויחדיו הן נוחלות ניצחון. העלילה זוכה לסוף טוב, אך אין הוא יכול לבטל את האפקט הרגשי החזק של כל האירועים שקדמו לו, את

מזימה יהודית, אלא הקנוניה של לינדברג עצמו. וכיוון שהיא מנוגדת בצורה עמוקה כל כך לאופייה של החברה האמריקנית, אין היא צולחת בסופו של דבר.

רות הצליח – ובכך הישגו הספרותי העצום – להפוך את השיתוק, את החרדה, את חוסר האונים ואת תחושת הבגידה שהיו מנת חלקם של יהודי אירופה, ובייחוד של יהודי גרמניה בשנות השלושים והארבעים, לממשיים עבור הקורא האמריקני. הוא מיקם את האירועים בהקשר אמריקני מוכר, ומתוך נאמנות לנצחיותם של הטבע האנושי ושל האופי היהודי הוא נותן לנו, במרחק יבשת וכמה עשרות שנים, תשובה חדה כתער לשאלות הנוראות שעדיין מרחפות באוויר העולם לאחר השואה: מדוע לא נמלטו יותר יהודים מן הצורר? מדוע לא נלחמו בו יותר יהודים? מדוע הם לא חזו את בוא החורבן עד שהיה מאוחר מדי?

יוצרים יהודים אמריקנים שניסו לענות על השאלות הללו, או להוקיר את זכרם של המיליונים שנשפו, השתמשו בדרך כלל בריאליזם או בנטורליזם. הניסיון להיצמד לעובדות ההיסטוריות ולהציגן בדייקנות מורגש מאוד בעבודותיהם. יוצרי סדרת הטלוויזיה שואה והסרט רשימת שנינדלר, למשל, ראו בשחזור ויזואלי מדויק של האירועים ההיסטוריים עדות לרצינות יצירתם. וברוח זו נהג למשל גם השחקן אדריאן ברודי, שהרעיב את עצמו עד שהיה לשלד מהלך, לקראת תפקידו בסרט הפסנתרן. חלק מן הניסיונות הללו, כמו סרטו של סידיני לומט המשכונאי, עמדו במבחן הזמן. אחרים, כמו סרט הטלוויזיה תזמורת על תנאי והרומן והסרט בחירתה של סופי, ניסו להפוך את השואה לאוניברסלית

סטיל, היא שקבוצות מאמצות את מעמד הקרבן כדי למנוע מעצמן ביקורת מצד אחרים. היהודים האמריקנים הם אמידים, משכילים ורבי-עוצמה; הם מנצחים המייחלים להטבות של המפסידנים. ואמנם, בכתבתו המבריקה והקודרת בורא רות מחדש את אמריקה של תחילת שנות הארבעים ומספק ליהודים את הפנטזיה המבוקשת.

כאמור, פנטזיה זו מוצאת לה אוהדים מימין ומשמאל. היא מאפשרת ליהודי השמאל הפוליטי לצרף את לינדברג הבדיוני ליריביהם הממשיים בקרב הנוצרים השמרנים. ומנגד, היא מחזקת את יהודי הימין ואת חששם מפני קיומה של שנאה אנטישמית הרווחת מתחת לפני השטח בקמפוסים של האוניברסיטאות ובמקומות אחרים. אמת, לפחד מפני האנטישמיות יש ביסוס היסטורי: הוא שב ומתעורר בתקופה של איום קיומי על חיי יהודים, כמו גם על חיי אמריקנים, מצד האיסלאם הקיצוני. ואמנם, האנטישמיות הרווחת באירופה, המתחזה לאנטי-ציוניות, היא ממשית, מכוערת ומסוכנת. אולם האם אין הבדל בין צרפת לאמריקה? האם יהא זה מוצדק לראות את הרומן של רות כגרסה מתקבלת על הדעת של ההווה?

תמהני אפוא אם אותם יהודים אמריקנים החווים מחדש את חרדותיהם באמצעות הרומן הקודר של רות קראו אותו בצורה קפדנית מספיק, שכן לטעמי הסופר עצמו אינו מצליח, לאמיתו של דבר, להעניק לעולם הבדיוני שהוא בורא טעם של מציאות. אני טוען זאת לא בשל השיא העלילתי הלא-משכנע, אלא בגלל תיאורי השכנים הלא-יהודים הטובים המציעים עזרה והגנה למשפחת רות הבדיונית; הקנוניה נגד אמריקה, כך מתברר, איננה

ונטלו לעצמם אגב כך חירויות פוגעניות: בראשון מככבת ונסה רדגרייב, פעילה אנטי־ישראלית נלהבת, בתפקיד אסירה במחנה ריכוז, ובשני מוצגת פולנייה קתולית כקרבן בה"א הידיעה של הנאצים, בעוד שהיהודי האמריקני שהפך לבן־זוגה לאחר המלחמה הוא שרודף אותה.

אך מה אם הסיפורת אינה יכולה להשתוות למציאות (כפי שרות עצמו טען פעם)? ומה אם ויתור גורף על הנאמנות ההיסטורית יכול לבטא אמת רגשית גדולה יותר? זה מה שעלה בידי ארט ספיגלמן לעשות ביצירתו הייחודית מאוס. הוא שעתק את העדות של אביו ניצול השואה לפורמט של קומיקס, והציג את היהודים כעכברים הבורחים מן החתולים הגרמנים. ספרו של רות, הקנוניה נגד אמריקה, פועל בדרך דומה, אלא שאין הוא משתמש בריאליזם, כי אם בסימולציה של ריאליזם, על מנת להפוך את אמריקה של לינדברג לבבואתה של גרמניה הנאצית.

ואולם, אותם יהודים אמריקנים הקושרים לעצמם כתר של קרבן מחמיצים

לצערי את הנקודה המרכזית, וקוראים את רות קריאה פשטנית. אף יהודי אינו צריך להשתוקק לשחק את תפקיד הקרבן. קרבנות אמיתיים אינם רוצים להיות קרבנות. קרבנות אמיתיים רואים במצבם איום קיומי ולא צורת קיום מוסרית.

כשפילפ רות כתב את "אלי, הקנאי" פחות מחמש־עשרה שנה לאחר השואה ובתקופה שזיכרון הרוח האנטישמית החזקה בארצות־הברית היה עדיין טרי, הוא ביטא בו ביקורת חריפה נגד יהודי אמריקה הפוחדים מפני סביבתם הלא־יהודית. בספרו החדש, הקנוניה נגד אמריקה, שנכתב לאחר כמה דורות שבהם השתנה מאוד יחסה של החברה האמריקנית ליהודים, הוא מאשש, אולי שלא במתכוון, את אותו פחד אנכרוניסטי.

סמואל פרידמן הוא מרצה לתקשורת באוניברסיטת קולומביה. ספרו 'יהודי נגד יהודי': המאבק על נשמתה של יהדות אמריקה ראה אור בשנת 2000 בהוצאת סיימון אנד שוסטר.